

AMALIEGADE 44

ANALYSE & VÆRDISÆTNING

AMALIEGADE 44

Bestigtelsesdato	Marts 2023
Matr. nr.	1b
BBR nr.	201-8115
Adresse	Amaliegade 44
Ejer	Mærsk A/S
Arkitekt	Eva og Nils Koppel
Bestigtiges af	Asger Højlund Olsen
Kommune	København
Opførelsesår	1978
Bevaringsstatus, bygning	SAVE-værdi 3

Asger Højlund Olsen - 160384
Kulturarv, Transformation og Restaurering
Institut for Bygningskunst og Kultur
Det Kongelige Akademi
Forår 2023

Ill. 1, forrige side: Amaliegade 44, opgravning af gårdsrum før den forestående nedrivning. Eget foto, januar 2023.

INDHOLD

5	Indledning
9	Københavns Toldboder
15	Historisk analyse
15	- Bygningshistorisk analyse
16	- Kulturhistorisk analyse
17	- Immatrielle værdier
20	Arkitektonisk analyse
23	Teknisk analyse
26	Værdisætning
28	Anbefalinger
30	Litteraturliste

Ill. 2, næste side: Amaliegade 44 set fra havnefronten forbi Vestindisk pakhús. Eget foto, januar 2023.

INDLEDNING

I 1978 opførte Direktoratet for Toldvæsnet en ny bygning, tegnet af arkitekterne Eva og Nils Koppel. Byggeriet er i udpræget grad et produkt af 1970'ernes økonomiske dødvande; et beskedent byggeri, som i forsøget på at indgå i det fornemme Amaliegade-kvarter, gør fattigdommen til en dyd.

A.P. Møller Mærsk købte for fire år siden den 8564 m² store grund ved siden af deres eksisterende hovedkontor på Esplanaden, i Frederiksstaden i hjertet af København, på grund af et ønske om at samle sine arbejdspladser i Frederiksstaden. Den eksisterende bygning opfylder ikke Mærskes krav og ønsker, hvorfor Mærsk har bedt Dorte Mandrup Arkitekter om at tegne en ny bygning, som skal stå færdig i 2026, vel at mærke på bekostning af det eksisterende bygningskompleks.

Med denne analyse- og værdisætning afsøges bygningernes værdier og potentialer som led i en undersøgelse af, hvorvidt anlægget bør bevares. Ved at analysere de miljømæssige, de arkitektoniske og de kulturhistoriske værdier skabes der et grundlag for at vurdere omfanget af de arkitektoniske indgreb.

KØBENHAVNS TOLDBODER

Toldvæsenet flytter til Københavns Toldbod i 1630, og langsomt begynder staten at bebygge havnefronten med bygninger til at facilitere den øgede handel til søs.

Ved indgangen til Nordre Toldbodplads opførtes i 1735 en ny toldkammerbygning, tegnet af J.C. Krieger, i tidens barokke stil. På facaden ud mod havnen sad det selvsamme relief forestillende Christian VI flankeret af Poseidon og Hermes, som sidenhen blev flyttet til Frilagerbygningen og i dag befinder sig på gavlen af fløjen, som ligger i forlængelse af Toldbodgade.

Gennem historien har Københavns Toldboder været stedet, hvor udenlandske fyrster og adelige er blevet velkommen til Danmark. For at kunne byde disse ordentlig velkommen valgte man i 1848 at etablere de store granitlandingstrapper, 'Kongetrappen'. Trappen fører op til Havnevæsenets bygning, som blev opført kort efter i 1868 og var tegnet af Vilhelm Dahlerup og Frederik Bøttger (ill. 12). Samme bygning blev i 1939 forhøjet af Einar Madvig. I dag huser bygningen By & Havn.

I 1905 blev to opholdspaviljoner opført, begge tegnet af Osvald Rosendahl Langballe, igen for at akkommodere vigtige personers ankomst og afgang.

Toldkammerbygningen fra 1735 blev nedrevet i 1891 for at gøre plads til Frilagerbygningen som blev opført lige bagefter i 1894, tegnet af arkitekt Albert Jensen (ill. 14),. Den store Frilagerbygning stod på en høj granitsokkel og var primært muret i rød tegl. De talrige detaljeringer, bånd, gesimerser og indfatninger, var udført i sandsten og af grå mursten. Bygningen bestod af fem fløje, som lå parallelt med Amaliegade, Esplanaden og havnefronten. Fløjen ud til havnen havde midt på facaden et stort indgangsparti med frontespice, hvor relieffet fra J.C. Kriegers bygning nu fik lov at hænge.

Syd for Frilagerbygningen ligger Søndre Toldbod. I 1869 køber Københavns Havnevæsen dette område for at opføre en Toldkammerbygning i 1875, tegnet af arkitekten Vilhelm Petersen (ill. 13). Bygningen bestod af fire fløje, en indre gård og et tårn med ur i retning mod Amaliegade. Hele komplekset var bygget i røde mursten i historicistisk stil. Omkring pladsen løb et jerngitter, hvor en port ud mod Amaliegade åbnede ind til pladsen. Herfra var også perroner, hvorfra varer fra skibene blev udleveret og fragtet videre.

I 1910 blev den nybarokke Toldgodspostbygning tilføjet på hjørnet af Amaliegade og Ny Toldbodgade, hvor Koppels bygning i dag ligger. Den store massive bygning i rød tegl var tegnet af arkitekten Martin Borch (ill. 15).

Op gennem 1960'erne ændres toldetatens arbejdsgang betydeligt, og pakhuse har ikke

Ill. 5, forrige side: Fløjen med den åbne stueetage står i direkte forlængelse af Toldbodgade. Eget foto, januar 2023.

længere samme betydning som tidligere. Da økonomien strammes yderligere i 1972, vælger staten at sælge to tredjedele af grunden, Esplanaden 50, til A.P. Møller Mærsk for 28 mio. kroner.

Frilagerbygningen (ill. 14) rives i 1973 ned for, at give plads til Mærsk's nye hovedkontor, tegnet af Ole Hagens tegnestue. Hovedkontoret stod færdigt i 1979 og blev kendt som "Huset med de blå øjne" på grund af det karakteristiske blå glas i vinduerne. Huset er opført i præfabrikerede betonelementer med bløde rundinger ved alle vinduesåbninger.

Pengene fra salget til Mærsk blev brugt til at finansiere Direktoratet for Toldvæsenet, som stod færdigt i 1980. Toldkammerbygningen (ill. 13) og Toldgodspostbygningen (ill. 15) rives ned, og Direktoratet for Toldvæsenet, tegnet af Eva og Nils Koppel, opføres i 1978.

I 2005 opførte Mærsk en ny stor tilbygning til deres eksisterende hovedkontor, som Henning Larsen Architects tegnede. Denne bygning udfyldte det store tomme felt mellem Amaliegade og Ole Hagens bygning fra 1979.

Ill. 6: Nordre Toldbod set mod syd, ca. 1870. I midten Havnevæsenets bygning, i dag By & Havn. Til venstre ses Toldkammerbygningen på Søndre Toldbod, tegnet af J.C. Krieger, som lå her indtil 1892, hvorefter Frilagerbygningen blev opført. I dag ligger Mærskes hovedkontor, tegnet af Ole Hagen, her.

Ill. 7: Toldkammerbygningen fra 1875, tegnet af arkitekten Vilhelm Petersen. Bygningen blev revet ned i 1973 ligesom flere andre bygninger på Toldboden.

III. 8: Nordre Toldbod set fra havnen, september 1976. Frilageret fra 1894 lige før dets nedrivning. Mock-ups af Mærskss kommende hovedkontor, tegnet af Ole Hagens tegnestue, ses på kajkanten.

III. 9: I 1910 opførtes Toldgodspostbygningen, tegnet af Martin Borch, på hjørnet af Ny Toldbodgade og Amaliegade. Denne bygning lå ligesom mange af de andre her indtil 1973, hvor Toldgodspostbygningen blev revet ned for at gøre plads til Koppels bygning for Direktoratet for Toldvæsenet.

HISTORISK ANALYSE

BYGNINGSHISTORISK ANALYSE

Eva og Nils Koppels tegnede i 1978 'Direktoratet for Toldvæsenet' for staten. I 1972 sælger staten en stor byggegrund til A.P. Møller Mærsk, i dag Esplanaden 50, og pengene fra dette salg går til at opføre Direktoratet for Toldvæsenet på nabogrunden på Amaliegade 44. Ved samme salg forhandler A.P. Møller Mærsk sig også frem til en forhåndskøbsaftale, hvis staten en dag skulle sælge Amaliegade 44. Denne option benyttede A.P. Møller Mærsk i 2018, hvor de købte grunden af Energistyrelsen for at samle deres hovedkontor i midten af København på en af landets fineste adresser.

1970'ernes økonomiske trængsler har sat sit tydelige præg på både udformningen og materialevalget. Op gennem 1960'erne ændrer toldetatens arbejdsgange sig, hvilket skaber grundlag for omfattende ændringer i Toldbodernes bebyggelse. De store pakhuse mister deres funktion, og kun to fredede pakhuse får lov at blive stående. Toldvæsenets arbejde består nu primært af kontorarbejde, og dette forhold afspejler udformningen af Toldvæsenets nye bebyggelse. Som kongelig bygningsinspektør for toldetaten er Eva og Nils Koppel det oplagte valg som arkitekt til opgaven.

I samarbejde med Ole Hagen, arkitekt for Mærsk, tegner Koppel to lukkede karreer. I første omgang bygger Mærsk dog kun to store længer langs havnen. Samtidig afviger Koppels tegnestue også fra den oprindelige bebyggelsesplan, idet en fjerde fløj, som skal lukke gårdhaven mod Toldbodgade, aldrig er blevet realiseret. Desuden er den tre etager høje fløj ved Toldbodgade forberedt på en eventuel udvidelse i form af en fjerde tilføjet etage.

Bebyggelsesplanen viser også en pavilion, der er koblet på den lange lave bygning beklædt med cortenstål, som heller ikke er blevet tilføjet senere hen.

Tidligt i processen fastlægger bygherren, Toldvæsenet, et meget detaljeret byggeprogram, som også foreskriver et basismodul på 1,2 meter. På trods af forsøg fra Koppels side, lykkedes det ikke at indarbejde offentlige funktioner, da bygningens brugere modsætter sig dette. Bygningen er derfor udelukkende formgivet efter det arbejde, som komplekset skal huse. Langsgående lige gange løber centreret i i de tre længers fulde længde, hvorfra der gives adgang til de mange små enmandskontorer. Variationen i bygningernes indre er sparsom og kun enkelte steder, som trapperummene, skaber en afveksling fra gentagelserne.

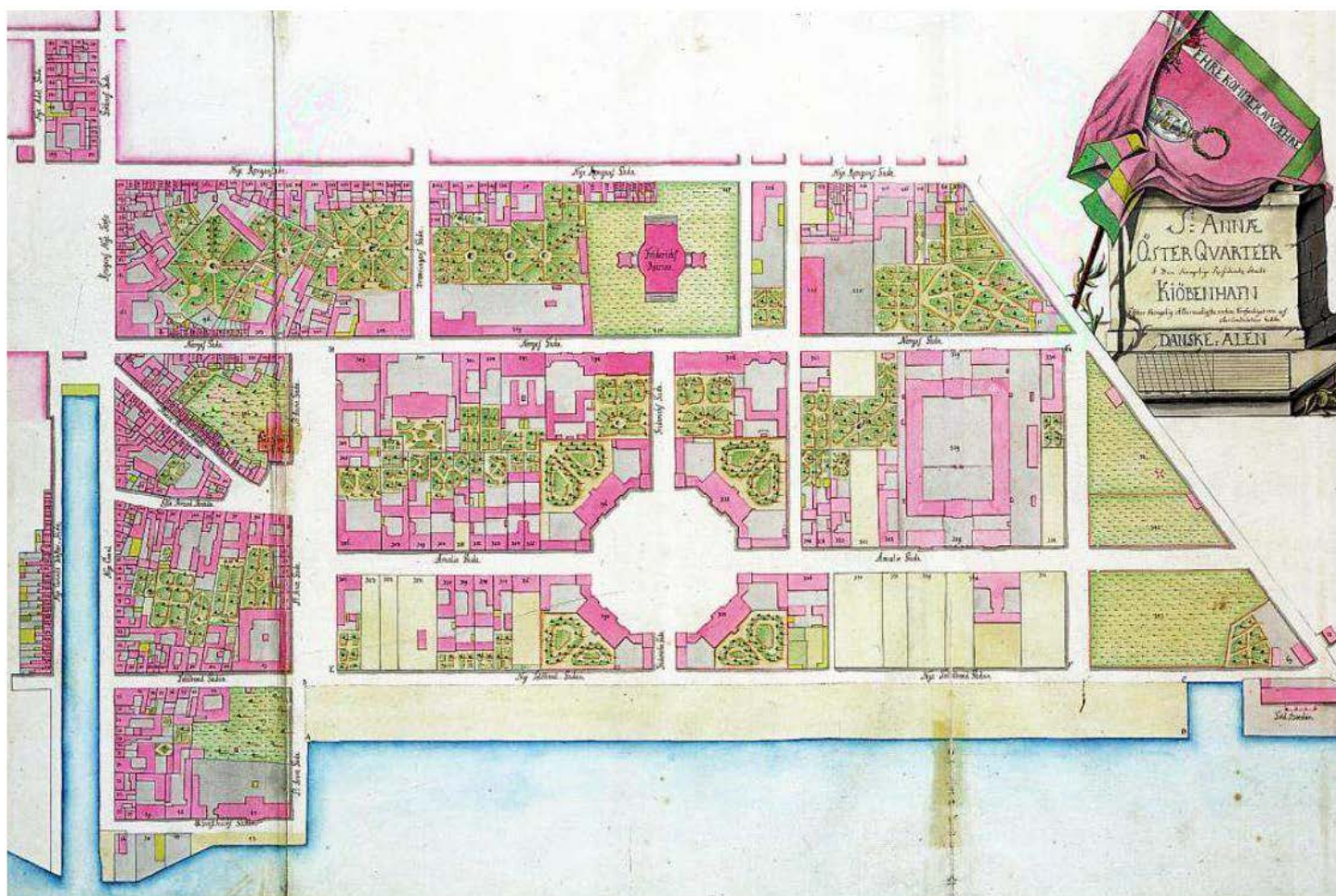
Siden byggeriet opførelse i 1978 er der ikke foretaget nogle nævneværdige ydre bygningsændringer, hvorfor anlægget fremstår meget originalt og tro mod Koppels projekt. I 1996 og igen i 1999-2000 er dele af bygningens indre blevet ombygget, men igen uden, at bygningerne fremstår nævneværdigt anderledes og ændret.

KULTURHISTORISK ANALYSE

Amaliegade 44 ligger nord for det klassiske bykvarter, Frederiksstaden, ved Københavns Havn med Amalienborg, Marmorkirken, Toldboden, Det Kongelige Frederiks Hospital (i dag Danmarks Designmuseum) og de historiske toldarealer som prominente naboer.

Frederiksstaden var oprindeligt planlagt som en haveby med haveanlæg i de dybe karreer, både til private palæer og patricierejendomme, og til stiftelser og institutioner, hvoraf mange stadig er bevaret som f.eks. grønnegården til Designmuseum.

Det indesluttede haverum på Amaliegade 44 er tegnet af Edith og Ole Nørgård. Beplantning er placeret i rektangulære felter, indrammet af hævede brosten. Belægningen mellem de beplantede felter er ligeledes i brosten. Ved glacisernes, som desuden sikrer trinfri adgang,

III. 10: Udsnit af Christian Gjeddes kort over Frederiksstaden, 1757. kbharkiv.dk

afslutninger er der blevet genbrugt granitsten fra den gamle toldbods gårdspladser og passager. Desuden bygger haveanlægget tydeligt videre på den oprindelige tanke om Frederiksstaden som en haveby.

I 1988 placeres en masse stenskulpturer af Henry Heerup i gårdhaven.

På gavlen af den tre etager høje fløj mod Toldbodgade sidder et stort relief, som forestiller Christian VI flankeret af Poseidon og Hermes på hver sin side. Relieffet har siden 1735 været et fast inventar på Københavns Toldbodsbygninger, og sidder i dag placeret i Toldbodgades point de vue, og fremstår som et synligt minde om toldbodernes historie.

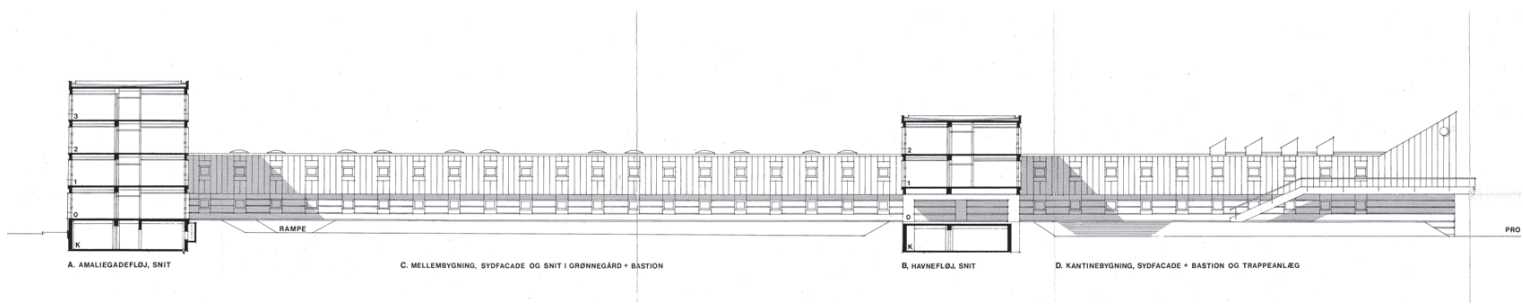
Ved siden af den selvsamme gavl står to murpiller i sandsten placeret ved adgangen til Vestindisk Pakhus. Tidligere stod de to portpiller ud for den lille portvagtbygning mod Amaliegade. Dette begrænsede arkitektoniske arvegods fra tidligere toldbodbygninger forsøger at knytte gammelt og nyt sammen.

IMMATRIELLE VÆRDIER

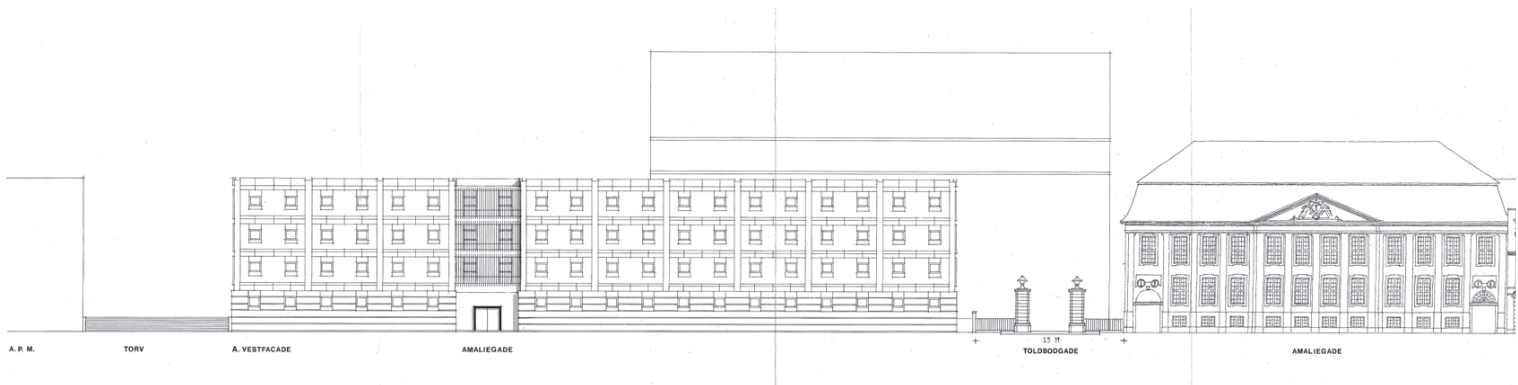
Op gennem 60'erne og 70'erne skød adskillige betonbyggerier op i Danmark. Systematisk og struktureret blev hundredevis af byggerier opført i en voldsom mængde og med stor hastighed. Velfærdstaten var under stadig kraftig opbygning, og som følge af 70'ernes oliekrise var statens penge små. Dette satte sit tydelig præg på efterkrigstidens byggeboom, hvor standardiseringen og effektiviseringen af byggeriet satte sit tydelige præg på arkitekturen.

Strukturalismen, som denne periode var eksponent for, var kendt for at beskæftige sig med en interesse for kulturen samt det sociale liv og dynamik som den historiske by plejer og opstiller en ramme for i form af dens bygninger og offentlige rum (Simon Henley, *Redefining Brutalism*). Amaliegade 44 kan ses i dette lys, og datidens mere tydelige interesse for gaden som rum ses eksemplificeret i måden, hvorpå Koppel forsøgte at indskrive sig i Amaliegades husrækker. Eva og Nils Koppel bygning står som et enestående eksempel på et byggeri fra 1970'erne, som forsøger at favne både Frederiksstadens historie samt den pågældende periode, som bygningerne blev opført i.

Snit mod nord

III. 12: Øverst: Snit mod nord, skala 1:500. Filarkiv.dk

III. 13: Nederst: Facade fra Amaliegade, skala 1:500. Filarkiv.dk

ARKITEKTONISK ANALYSE

Det samlede bygningskompleks består af tre længer; en fireetages fløj langs Amaliegade, en treetages fløj parallelt hermed for enden af Toldbodgade og en lang toetages fløj vinkelret på de to andre. Under den lange lave fløj findes en parkeringskælder, hvis indkørsel løber fra Toldbodgade og under fløjen med tre etager.

Råhuset i alle tre længer er opført i betonelementer, som er stablet og støbt sammen på stedet. Den bærende struktur består fortrinsvis af søjler og bjælker, mens betonskiver afstiver strukturen i gavle, samt hvor længerne skærer ind i hinanden (se ill. 9). Fløjen i tre etager er desuden forberedt på en eventuel tilføjelse af en fjerde etage i sin dimensionering af betonskelettet.

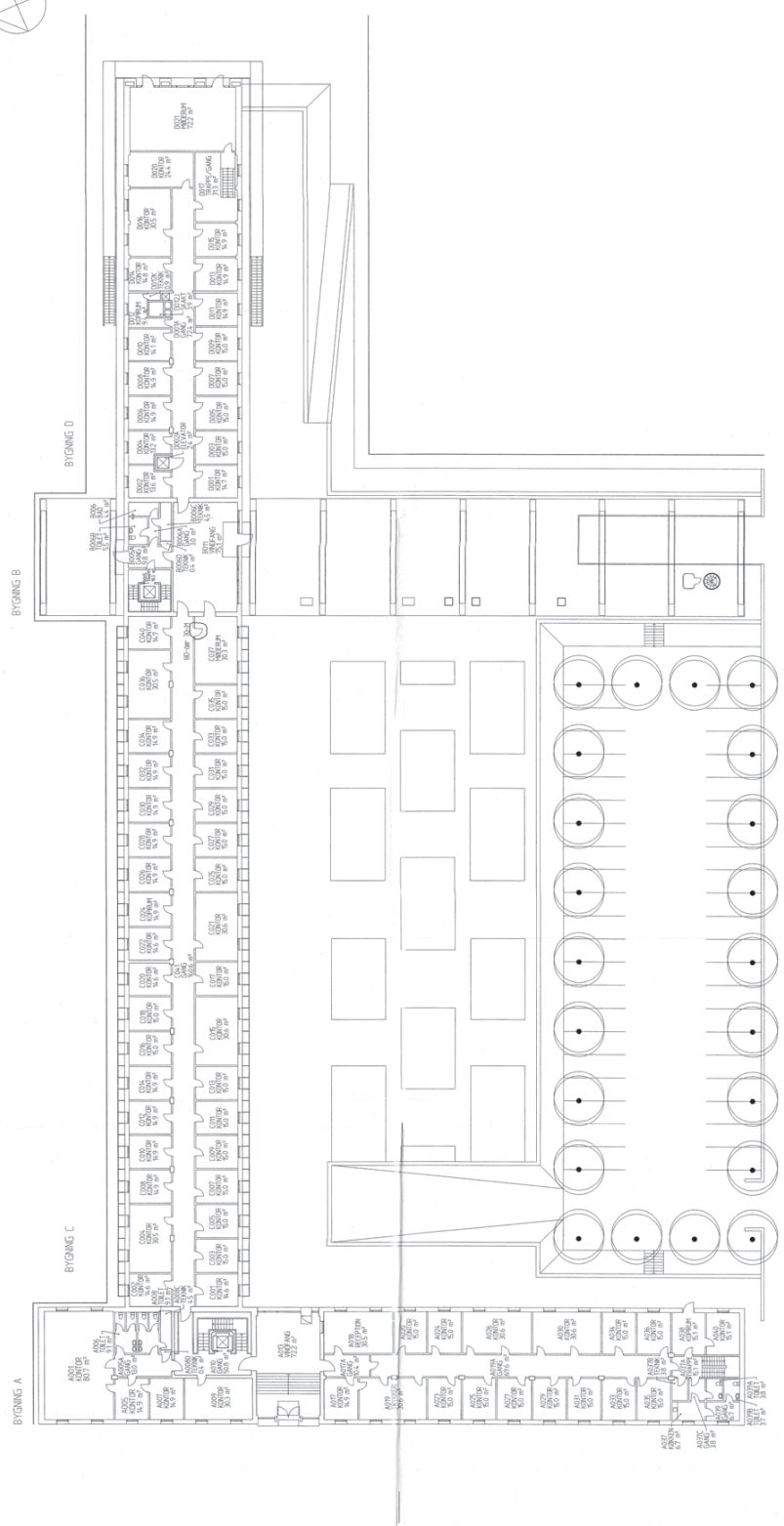
På de to høje fløje er betonskelettet holdt synlig eksteriørt og med djærve detaljer i knudepunkter samt ved alle horisontelle betonbjælker, hvor et lille relief i betonbåndene understøtter murværket, som lægger af herpå. Det kraftige betonskelet har en fast søjleafstand på 4,8 meter, som underopdeler de lange facader i mindre vertikale sektioner. De lange facader er inddelt i repetitive fagdelinger i form af det eksponerede betonskelet, hvor vandskuret murværk fylder felterne mellem betonstrukturen ud. Vandskuringen udjævner de gule murstens farve i et forsøg på at ramme den afdæmpede tonalitet fra Amaliegades øvrige pudsede bygninger. I den kraftige stueetage er fem langsgående relieffer indlagt i det vandskurede murværk som en tydelig reference til de pudsede refendfuger, som løber langs flere af nabobygningernes etagehøje sokler. På denne måde synes den bastante stueetage i murværk som bygningens sokkel, selvom det rent teknisk står på et betonfundament, hvis sokkel blot synes lavt over terræn.

I hvert muret felt sidder to dybe vinduespartier taktfast placeret, men dog i en lidt lavere rytme end Amaliegades øvrige bygninger, hvilket giver Koppels bygning et let indadvendt og tilknapet udtryk sammenlignet med dens naboer. Vinduernes horisontale inddeling i ét bundhængslet gående midterparti adskiller igen Koppels bygning fra de andre bygninger på Amaliegade, hvor hovedparten af vinduerne er to- eller firerammede trævinduer med sprosser.

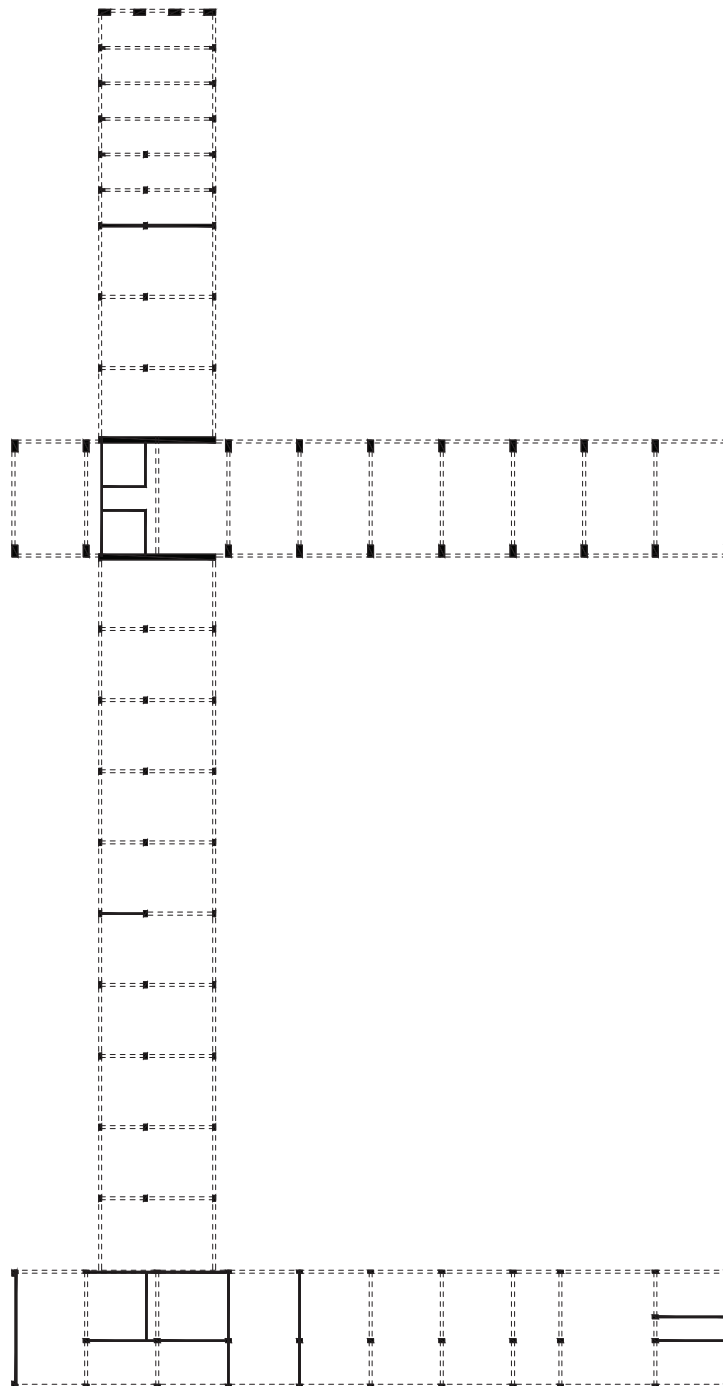
Den lave lange fløj i to etager skiller sig mærkbart ud fra de to andre fløje, idet dens facader er beklædt med cortenstål på hele fløjens første sal. Stueetagen under fløjens første sal i cortenstål er muret i samme vandskurede murværk som ved de andre fløje, hvilke i kontrast til de to andre længer henlægger stueetagens murværk i skygge.

Mod havnen vipper taget på den lave fløj op i en vinkel på 30 grader og lader lyset falde ind i den store kantine, som omvendt orienterer sig direkte i retning mod Nyholm, som ligger på den anden side af havneløbet.

Fælles for alle tre fløje er fraværet af taget. Tydeligst fornemmes husets bratte afslutning mod himlen set fra Amaliegade, da kontrasten til de omkringliggende bygninger er stor (se ill. 11).

III. 14: Stueplan, skala 1:500. Filarkiv.dk

III. 15: Diagram over de bærende strukturer, skala 1:500. Praxis Arkitekter

TEKNISK ANALYSE

Bygningernes bærende konstruktion i form af dens betonskelet fremstår i god stand. Omend der enkelte steder er overfladiske revner og en uundgåelig patinering i de eksponerede søjler og bjælker, står råhuset som det skal.

Murværket i betonskelettets felter fremstår anderledes medtaget. Flere steder er mursten knækket og på udsatte steder som langs soklen, ved vinduesåbninger og ved udvendige hjørner trænger fuger også til at blive repareret. Murværkets vandskuring synes tyndslidt, hvilket får de gule mursten til at fremstå delvist synlige i felter afhænging af vandskuringens tykkelse. Den tyndslidte vandskuring medfører desuden, at facaderne suger fugt i varierende grad ved nedbør. Bortset fra disse punkter fungerer murværket stadig som en velfungerende klimaskærm, som holder vind og vand ude.

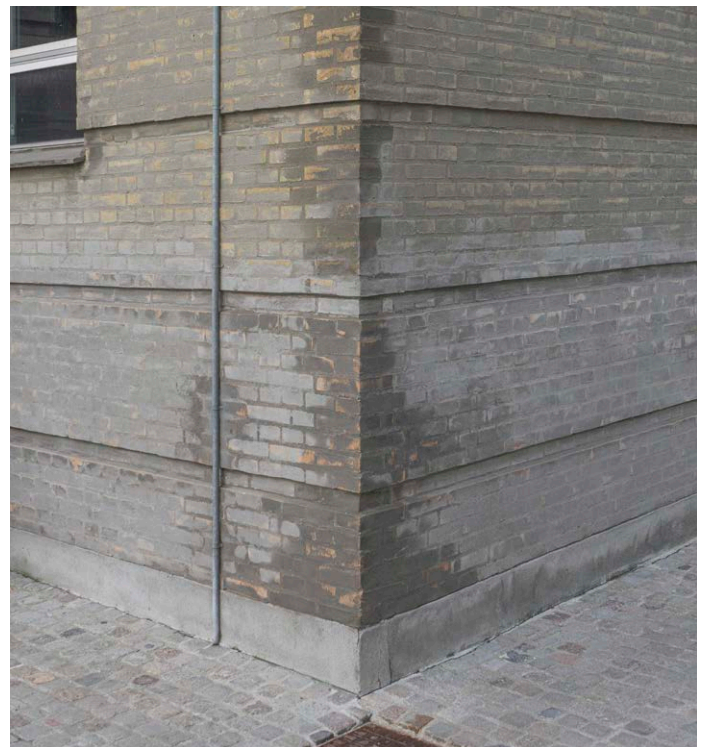
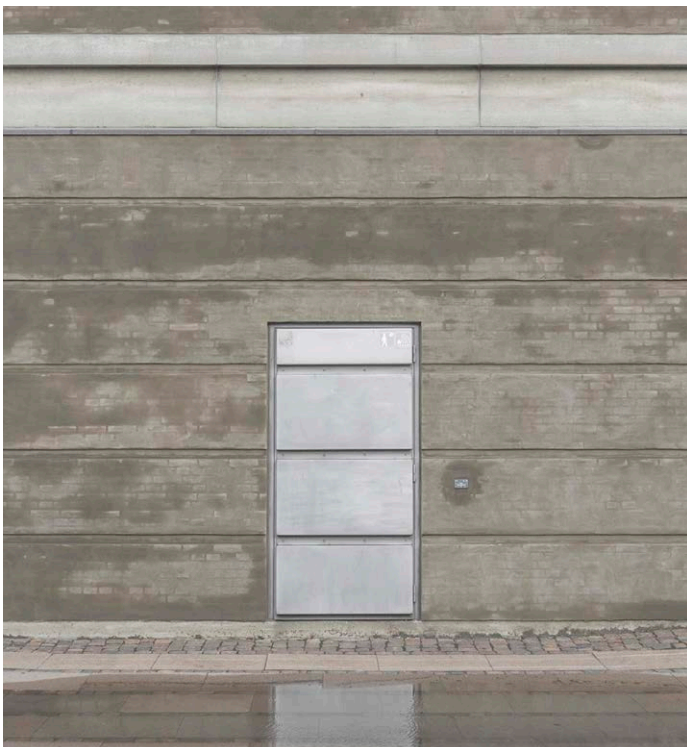
Taget på bygningen mod Amaliegade er udført af beton med et afretningslag, isolering og tagpap, som er afgrænset af facadernes betonelementer. Tagene på de to andre længer er udført med built-up og tagpap. I den lange to etager høje længe er der desuden placeret små runde ovenlys i bygningens længderetning. Alle tagene fremstår tætte, og der er ikke spor af indtrængende vand nogle steder.

Bygningernes termovinduer af træ og alu og er generelt i god stand. De fremstår dog med lidt slid, malingen skaller af nogle steder, og fugerne mellem vindue og murværk ser dog lidt trøtte ud. Vinduerne er sandsynligvis udskiftet i 90'erne, hvor de seneste ombygninger fandt sted.

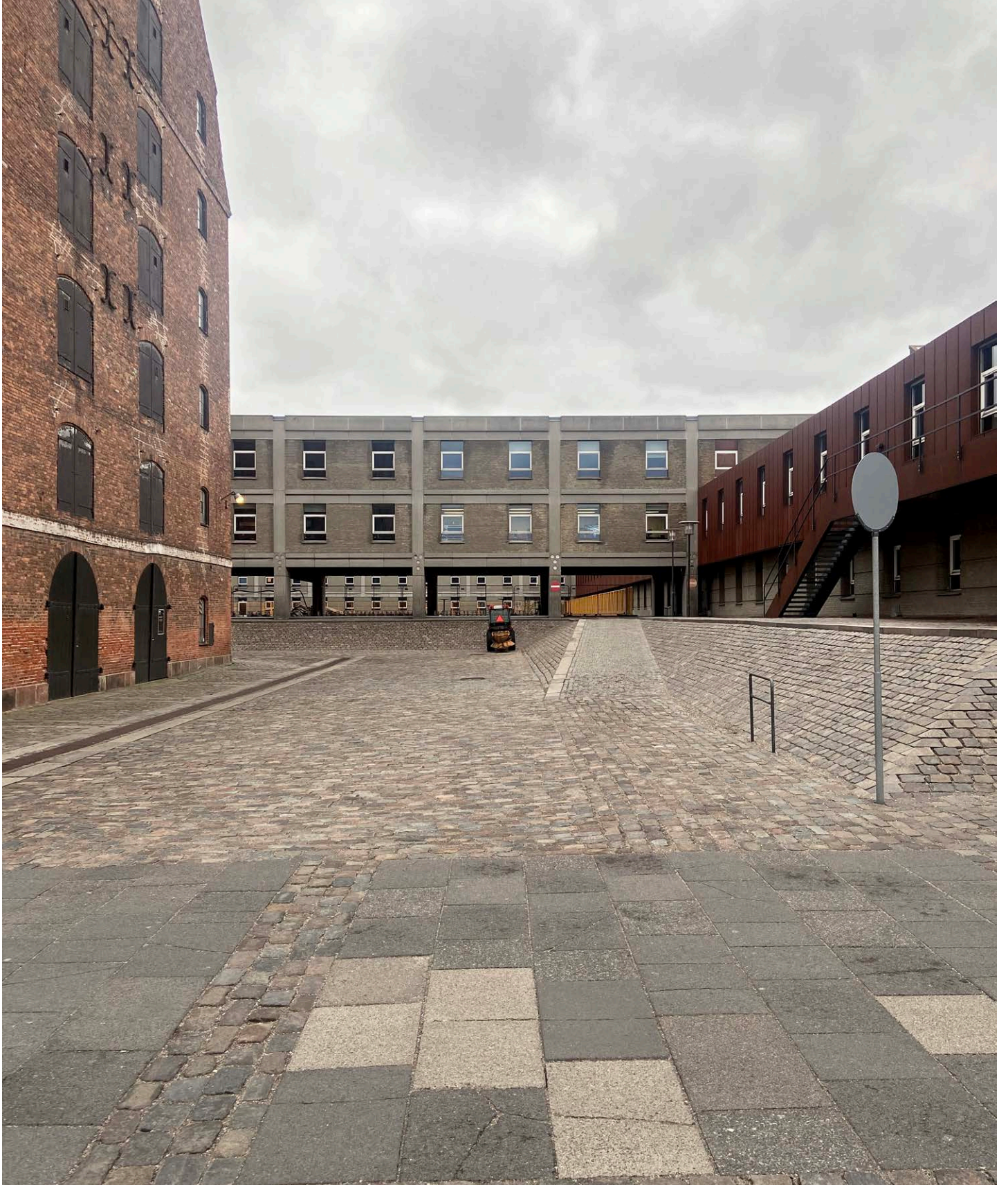
Mere alvorligt er de oprindelige fuger, som indeholder PCB. De skadelige stoffer er brugt i alle bygningernes fuger og er med tiden sivet ud i de omkringliggende materialer. PCB er sundhedsskadeligt og blev brugt i fugemasse og i thermoruder frem til 1977. Amaliegade 44 er derfor et af de senest opførte byggerier med PCB i fuger og vinduer i Danmark.

Af andre markante punkter lever bygningen ikke op til nutidens energikrav, hvilket medfører for stort energiforbrug.

Belægningerne i haven ligger stadig flot omend belægningerne flere steder har sat sig, særligt omkring de skrånende glaciser.

III. 16, 17, 18 og 19: Her ses, hvordan beton og murværk er mærket af tidens patinerung. Egne foto, januar 2023.

VÆRDISÆTNING

Amaliegade 44 er et eksempel på et tidstypisk betonbyggeri, som både afspejler tiden, hvor byggeriet er opført, samt den omkringliggende Frederiksstad. Dette sker særsomt i kraft af bebyggelseplanen, som fastholder kvarterets eksisterende orden med taktfaste facader ud mod Amaliegade, og samtidig gør plads til et grønt gårdrum i tråd med Frederiksstadens historie som en haveby. Den store sluttede bebyggelse med et indre gårdrum markerer sig skalamæssigt på samme vis som Mærskes hovedkontor på Esplanaden 50 og Designmuseum Danmark også gør i området, dog fremstår Amaliegade 44 væsentlig mere nøjsomt og med djærve detaljer, som giver fornemmelsen af et økonomisk skrabet byggeri trods dets stort anlagte skala.

På trods af, at bygningskomplekset blev udført for få midler, er en tilpasning faktisk i nogen grad lykkedes ved hjælp af få og enkle greb omkring materialer, skala og proportioner; de grå vandskurede facader, facadernes synlige konstruktioner, der opdeler de langstrakte bygninger, så de passer til kvarteret mindre matrikelstørrelser, højformatvinduer, der ligeledes refererer til Frederiksstadens mange palævinduer, reliefvirkninger i beton og murpartier, og mod Amaliegade en basellignede markering af stueetagen ved hjælp af en enkel refendfugning i murværket.

I kraft af byggeriets materialeholdning ses sammenhængen mellem Koppels nøjsomme byggeri fra 1978 og Amaliegades øvrige facader. Den eksponerede beton og det vandskurede murværk lader bygningen mod Amaliegade ramme gadens tonalitet, hvorved en del af kvarterets egalitet bevares.

Mangler og problemstillinger findes dog også. En meget lav dækhøjde begrænser mulighederne for at føre installationer uden at gå på kompromis med en fornuftig loftshøjde, hvilket besværliggør fremtidig brug og transformation. Derudover er bygningernes interiore kvaliteter særdeles begrænsede med en yderst nøjsom materialepalette og kun meget få rumlige oplevelser som konsekvens af de lange gange og små serielle kontorer, som præger husenes indre.

Derudover er bygningerne fyldt med sundhedskadelige stoffer i form af PCB, klorerede opløsningsmidler samt tungmetaller i de malede overflader, hvilket selvsagt ikke er godt for bygningens brugere. Disse må kategoriseres som deciderede uønskede elementer i det eksisterende byggeri.

Samlet set værdisættes bygningskompleksets afklarede karakter, både i form af bebyggelsesplan samt materialeholdning, som særligt vigtige i forhold til at forstå komplekset i relation til sine omgivelser og sin tid. Koppels byggeri er desuden et af meget få byggerier i Frederiksstad, som står med en eksponeret betonkonstruktion, hvilket anskues som en betragtelig kvalitet for bygningskompleksets tidlige indslag i Amaliegades facaderække.

Ill. 20, forrige side: Amaliegade 44 set fra havnefronten forbi Vestindisk pakhús. Eget foto, januar 2023.

Ill. 21, næste side: Havnefronten er synlig fra kompleksets gårdrum, som fra den lange cortenstålbeklædte længe. Eget foto, januar 2023.

ANBEFALINGER

UMISTELIGE STRUKTURER, DER BØR BEVARES

Råhuset i beton bør i videst muligt omfang bevares. Betonens tekniske stand er god, og der ligger intet til hinder for, at dette kan genbruges i en fremtidig transformation af bygningerne på Amaliegade 44. Udover at besidde en stor mængde bunden CO², er betonen også identitetsbærende for Koppels karakteristiske byggeri, idet det står tydelig eksponeret med sine geometrisk placerede forskallingsmærker samt relieffer, som vidner om den tid, bygningerne er opført i. Derfor bør råhus samt facadeelementer i beton bevares.

Det grønne gårdrum inde mellem længerne bør også bevares, idet det, udover at tilbyde et grønt pusterum i byen, trækker tråde tilbage til Frederiksstadens oprindelige bebyggelsesplan som en haveby.

Sandstensrelieffet, som sidder gavlen af længen mod ved Toldbodgade, bør også bevares, da det fortæller en vigtig del Toldbodernes historie.

SKÆMMENDE STRUKTURER, DER KAN FJERNES

Alle sundhedskadelige stoffer skal fjernes fra byggeriet. PCB, som sidder i fugerne er sandsynligvis sivet ud i de omkringliggende bygningsdele, som murværk, vinduer og muligvis også i betonråhuset. Alle bygningsdele, hvor der kan måles et skadeligt indhold af PCB skal fjernes fra bygningerne, hvilket muligvis vil betyde, at der blot står et råhus i beton tilbage.

STRUKTURER, DER KAN OMBYGGES

Det eksisterende byggeri kan overvejende godt transformeres. Hverken vinduer eller murværket fremstår med udpræget arkitektonisk kvalitet, og med risikoen for PCB-forurening, henstår muligheden for en kraftig transformation af de eksisterende facader. De eksisterende bygningers nuværende kvaliteter i form af takt, skala, proportioner og tonaliteter skal dog søges integreret i en kommende transformation af bygningernes facader.

Bygningernes indre kan i udpræget grad ændres og ombygges, da disse, på nær kanten ved havnefronten samt trappeopgangen i bygningen mod Amaliegade, fremstår uden nævneværdig arkitektonisk kvalitet.

MULIGHED FOR TILFØJELSER

Den store flade mod Toldbodgade, hvor der i dag ligger en parkeringsplads, virker i dag uforløst. Der kan fortættes ganske markant både mellem de eksisterende bygninger samt ovenpå de eksisterende bygninger. Bebyggelsesprocenten er i dag lav, og denne kan forhøjes ganske betragteligt uden at miste bygningsanlæggets eksisterende kvaliteter. Tværtimod vil en fortætning muligvis hjælpe til en klarere definering af det indre gårdrum, som en kontrast til Amaliegades og Toldbodsgades facader.

KILDER

LITTERATUR

- Johannes Hedal Hansen, Jennifer Dahm Petersen (2017); Eva & Nils Koppel, Strandberg Publishing
- Harlang og Petersen (red.); 'Om Bygningskulturens Transformation', kapitlerne: Bygningsopmåling, Bygningsarkæologi, Analyse og værdisætning, Analyse og værdisætning af bygninger og deres omgivelser.
- Massey, Doreen (1991); A Global Sense of Place, Marxism Today
- Material Cultures (2022); Material Reform, MACK
- Irénée Scalbert and 6A Architects (2013); Never Modern, Park Books
- Mortensen, Lars Rolfsted (2016); 'Transformation af efterkrigstidens landskaber'
- Henley, Simon (2017); Redfining Brutalism, RIBA Publishing

RAPPORTER

- Anne Tietjen (red.) (2010): 'Forstadens Bygningskultur 1945-1989: På sporet af velfærdsforstadens bevaringsværdier', Dansk Bygningsarv A/S
- Lise Hvid Horup Sørensen & Mathilde Mattson (2020); 'Analyse af CO²-udledning og totaløkonomi i renovering og nybyg, Rambøll

HJEMMESIDER

- Djernes & Bell Architects: Repair/Renew/Regenerate
<http://djernesbell.com>
- Interview med Rotor: Rotor: In demolishing, developers do not consider the true cost to society
<https://www.architectsjournal.co.uk/buildings/rotor-in-demolishing-developers-do-not-consider-the-true-cost-to-society>
- Interview med Rotor: Waste not: Rotor and the practise of deconstruction
- Schmidt Hammer Lassen Architects, Instagram:
<https://www.instagram.com/p/CoKqZ1FOyeT/?hl=da>
- Cementproces: <https://www.aalborgportland.dk/cementproces/>

- <https://www.dr.dk/nyheder/viden/klima/aalborg-portland-faar-rabat-paa-op-mod-en-halv-milliard-efter-ny-groen>

BILLEDE OG LYD

- Podcast: Andrew Clancy (2020): Register - Architecture & Landscape - Simon Henley, Kingston School of Art, London

- Online forelæsning: Pontoppidan, Grete., Vacher, Mark., Ellen Braae (16.11.2020) Parcelhuset i forandring, Arkitektforeningen

https://arkitektforeningen.dk/aktuelt/temaer/parcelhuset/?fbclid=IwAR3F6H5gMUx-CwSHMVZ4-Oguq9fkUETEF7RoHHMoYQCD8rGf__Kt-2GNxJ1o